

BIJ WIJZE VAN BESLUIT

Bij wijze van besluit formuleren we enkele aanbevelingen die de gezamenlijke elementen bij de vier thema's, zoals geïdentificeerd in het eerste hoofdstuk (transversale kwesties), weerspiegelen. Zij hebben betrekking op essentiële aspecten van de sociale zekerheid en de sociale bijstand en vormen zo bakens voor het behoud en de versterking van ieders bescherming tegen armoede.

Om de aanbevelingen voor te stellen hebben we dezelfde indeling gevolgd als in het transversale hoofdstuk. Lezers die het wensen, kunnen op die manier de aanbevelingen in hun context situeren. Deze aanbevelingen zijn een aanvulling op de voorstellen uit de thematische hoofdstukken en omgekeerd.

Verzekeren van de effectiviteit van het grondrecht op sociale bescherming

Sociale bescherming is een grondrecht: dit wil zeggen dat het als een essentieel element wordt erkend om een leven te leiden conform aan de menselijke waardigheid. Het recht op sociale bescherming is opgenomen in de Belgische Grondwet en in verschillende internationale teksten die door België zijn geratificeerd. Het Samenwerkingsakkoord betreffende de besteding van het armoedebeleid verwijst er ook naar. Het versterken van de realisatie van het recht op sociale bescherming is dus geen optionele doelstelling. Men mag zich niet neerleggen bij het feit dat sommige personen onvoldoende beschermd zouden zijn.

Verminderen van de druk op de sociale bescherming

Verscheidene evoluties in de samenleving zetten de sociale bescherming onder druk en dreigen het vooral op te vatten in termen van economische kost. In het Verslag worden verschillende pistes vermeld die deze druk kunnen verminderen, zoals:

- voorkomen van risico's, met name werkloosheid, door voldoende kwaliteitsvolle jobs te scheppen en door het verzekeren dat iedereen basiskennis

(onderwijs en vorming) verwerft, of ziekte en invaliditeit, door sociale gezondheidsongelijkheden terug te dringen (gezondheidsbeleid dat inwerkt op alle determinanten: huisvesting, werk, onderwijs, sociale participatie);

- diversifiëren van de financieringsbronnen van de sociale zekerheid;
- op een coherente wijze uitvoering geven aan de aanbeveling inzake actieve inclusie, daarbij uitgaande van de drie pijlers die met elkaar verbonden zijn: een adequaat minimuminkomen, toegang tot kwaliteitsvolle diensten en een toeleiding naar kwaliteitsvolle jobs.

Versterken van ieders rechten

Door de druk op de sociale zekerheid is er een tendens tot toename van selectieve maatregelen. Deze maatregelen houden nochtans verschillende nadelen in: hogere administratieve last, stigmatisering van begunstigden, grotere onzekerheid voor de uitkeringsgerechtigden, hoger risico op non take-up. Ze hebben daarnaast ook minder legitimiteit. Ze dragen er toe bij dat het onderscheid tussen de sociale bijstand en de sociale zekerheid vager wordt, omdat ze de notie van behoefte sterker aanwezig maken in het laatste stelsel. We pleiten voor een algemeen beleid dat niemand langs de zijlijn laat staan. Selectieve maatregelen zijn soms noodzakelijk, maar ze mogen niet de hoeksteen worden van de sociale zekerheid.

Herzien van het statuut van samenwonende

Het statuut van samenwonende leidt tot lagere uitkeringen dan voor de categorie van alleenstaanden en in het brozer worden van de familiale en sociale solidariteit. Het bestaan van dit statuut binnen de sociale zekerheid roept nog meer vragen op omdat het steunt op de notie van behoefte, wat op gespannen voet staat met het verzekeringsprincipe van de sociale zekerheid (een samenwonende die dezelfde sociale bijdragen heeft betaald als een alleenstaande, ontvangt een lagere uitkering). Het statuut samenwonende roept ook vragen op in het licht van de gelijkheid tussen

vrouwen en mannen. We stellen bijgevolg voor om:

- het statuut samenwonende af te schaffen in de sociale zekerheid;
 - de bedragen van de uitkeringen van samenwonenden in de sociale bijstand te herzien (het schaalvoordeel dat de samenwonende zou realiseren, wordt sterk overschat);
 - een studie te realiseren naar de werkelijke voor- en nadelen van dit statuut, zowel op het vlak van publieke uitgaven als van de 'kosten' voor de betrokken personen (in het bijzonder het brozer worden van het familiaal en sociaal netwerk).
- de regelgeving betreffende de sociale zekerheid en de sociale bijstand maximaal te vereenvoudigen, vooral door een opeenstapeling van selectieve maatregelen en verschillende statuten te vermijden;
 - de inspanningen met het oog op automatisering van de opening van rechten verder te zetten;
 - de administratieve formaliteiten die de potentiële rechthebbende moet vervullen maximaal te vereenvoudigen;
 - de pro-actieve initiatieven inzake informatieverstrekking uit te breiden, in respect met de privacy.

Verzekeren van de overgang van het ene statuut naar het andere

De overgang van het ene statuut naar het andere vormt een moeilijk moment in het traject van mensen in armoede. Dergelijke momenten komen vaak voor. We stellen voor om:

- sociale voordelen verbonden aan een statuut gedurende een zekere tijd te handhaven wanneer men dit statuut verliest (dit is al het geval in bepaalde regelgevingen);
- verder te gaan met het harmoniseren van de definities van concepten die gebruikt worden in verschillende regelgevingen;
- de samenwerking tussen instellingen (ziekenfondsen, OCMW's, sociale parastatalen, vakbonden ...) te bevorderen om de overgang van het ene statuut naar het andere te vergemakkelijken.

Strijden tegen de niet-opname van rechten

De formele erkenning van een recht garandeert op geen enkele manier de uitoefening ervan, en dat geldt nog minder als de potentiële rechthebbende in slechte sociaal-economische omstandigheden leeft. De redenen voor de niet-opname tot rechten zijn meervoudig, de mogelijke initiatieven om deze te verminderen evenzeer. Wij bevelen aan om: